

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΩΣ: 411/2009
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Δ' ΤΜΗΜΑ
Συνεδρίαση της 17-11-2009**

ΣΥΝΘΕΣΗ:

Πρόεδρος: Δημήτριος Αναστασόπουλος, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Αντώνιος Κλαδιάς, Στέφανος Δέτσης, Νικόλαος Μουδάτσος,
Φοίβος Ιατρέλλης, Κων/νος Γεωργάκης, Νομικοί Σύμβουλοι του
Κράτους.

Εισηγητής: Αντώνιος Κλαδιάς, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους.

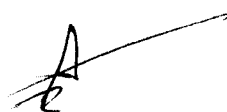
Αριθμός Ερωτήματος: Υπ' αριθμ. πρωτ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Β1/Φ32/
56233/2561/19-9-2008 έγγραφο του Υπουργείου Πολιτισμού / Γενική Δ/ση
Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς / Δ/ση Βυζαντινών και
Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Περίληψη ερωτήματος: Εάν επιτρέπεται να χορηγηθεί άδεια ανέγερσης
οικοδομής σε τμήμα οικοπέδου, δίπλα στο οποίο υπήρχαν αρχαιότητες που
είχαν καταχωθεί και καταστράφηκαν από την ιδιοκτήτρια, κατά παράβαση
των όρων της αδειάς που της είχε χορηγηθεί από την αρμόδια Εφορεία
Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

.....

Επί του ανωτέρω ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
γνωμοδότησε ως ακολούθως:

Ι. Η Π.Α. ζήτησε, με αίτησή της προς την 7^η Εφορεία Βυζαντινών
Αρχαιοτήτων (7^η Ε.Β.Α.), την έγκριση κατασκευής προσθήκης κατ' επέκταση
και καθ' ύψος σε υπάρχουσα οικοδομή ιδιοκτησίας της στη θέση «Αλωνάκι»

Ν. Αγκιάλου. Η ανωτέρω Εφορεία, με το υπ' αριθμ. πρωτ. 8972/4-12-2003 έγγραφό της, χορήγησε προέγκριση χωροθέτησης του έργου και, ακολούθως, διενήργησε ανασκαφική έρευνα σωστικού χαρακτήρα, κατά την οποία αποκαλύφθηκαν λείψανα αγροικίας παλαιοχριστιανικών χρόνων. Μετά την ολοκλήρωση της ανασκαφής, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. πρωτ. 9486/15-12-2005 απόφαση της 7^{ης} Ε.Β.Α., με την οποία χορηγήθηκε η σχετική έγκριση, με τον όρο ότι οι αρχαιότητες θα διατηρηθούν σε κατάχωση. Οι εργασίες κατάχωσης πραγματοποιήθηκαν από συνεργεία της Εφορείας, αλλά, όπως διαπιστώθηκε αργότερα, η ιδιοκτήτρια, κατά παράβαση των όρων της αδειάς που της χορηγήθηκε, προέβη σε εκσκαφή μεγάλου βάθους με συνέπεια την καταστροφή των αρχαίων. Κατόπιν τούτου, η Εφορεία, με έγγραφό της, ζήτησε τη διακοπή των εργασιών και την προσωρινή ανάκληση της οικοδομικής αδειάς, ενώ παράλληλα κατέθεσε μήνυση στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Βόλου κατά της ιδιοκτήτριας του οικοπέδου και κατά όλων των εμπλεκόμενων στη διαδικασία καταστροφής των αρχαιοτήτων.

Εν συνεχεία, η Εφορεία ζήτησε από το Δικαστικό Γραφείο Λάρισας να γνωμοδοτήσει αν η ιδιοκτήτρια μπορεί να καταθέσει νέα μελέτη και να οικοδομήσει στο υπόλοιπο του οικοπέδου ή να οικοδομήσει στο χώρο όπου εξαρχής ζήτησε να οικοδομήσει και όπου συνέβη η καταστροφή των αρχαιοτήτων. Το Δικαστικό Γραφείο Λάρισας, με το υπ' αριθμ. 4977/7000 (15)/28-11-2006 έγγραφό του απήντησε ότι σε περίπτωση που η ιδιοκτήτρια καταθέσει νέα μελέτη για οικοδόμηση στο υπόλοιπο του οικοπέδου, η Εφορεία, εφόσον θεωρήσει ότι δεν υπάρχει πρόβλημα προστασίας αρχαίων, μπορεί να χορηγήσει άδεια. Όσον αφορά όμως στην οικοδόμηση του χώρου της αρχικής αδειάς, εφόσον παραβιάστηκαν οι όροι, υπό τους οποίους χορηγήθηκε η έγκριση της Εφορείας, ορθώς ανακλήθηκε η οικοδομική άδεια και δεν μπορεί η ιδιοκτήτρια να ζητήσει με νέα αίτησή της να οικοδομήσει στον ίδιο χώρο.

Ύστερα από τα παραπάνω, η ιδιοκτήτρια άρχισε εργασίες ανέγερσης τριώροφης οικοδομής, χωρίς να προηγηθεί σχετική έγκριση της 7^{ης} Ε.Β.Α., η οποία, κατόπιν τούτου, διέκοψε με σήμα της τις εργασίες. Στην συνέχεια, η ενδιαφερόμενη κατέθεσε στην Εφορεία την από 19-11-2007 αίτηση με συνημμένη αρχιτεκτονική μελέτη, βάσει της οποίας η οικοδομή θα ανεγερθεί και στο χώρο που υπήρχαν οι αρχαιότητες που καταστράφηκαν, και

ακολουθως κατέθεσε την από 22-11-2007 αίτηση με τροποποίηση της θέσης που θα καταλαμβάνει η νέα οικοδομή, η οποία αφήνει ελεύθερο το χώρο, όπου υπήρχαν τα λείψανα της αγροικίας παλαιοχριστιανικής εποχής.

Ενόψει των ανωτέρω, υπεβλήθη το προαναφερόμενο ερώτημα, ήτοι εάν επιτρέπεται να χορηγηθεί άδεια ανέγερσης οικοδομής στο ελεύθερο τμήμα του οικοπέδου, δηλαδή σ' αυτό που βρίσκεται δίπλα στο τμήμα εκείνο που υπήρχαν οι αρχαιότητες που καταστράφηκαν.

II. Α. Στο άρθρο 24 του Συντάγματος 1975/1986/2001 ορίζεται ότι: «1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας...6. Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος. Νόμος θα ορίσει τα αναγκαία για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας, καθώς και τον τρόπο και το είδος της αποζημίωσης των ιδιοκτητών».

Β. Στα άρθρα 10,11,41,56,57,66 και 73 του Ν.3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» (Φ.Ε.Κ. 153/2002 τ.Α') ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 10. 1. Απαγορεύεται κάθε ενέργεια σε ακίνητο μνημείο, η οποία είναι δυνατόν να επιφέρει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο καταστροφή, βλάβη, ρύπανση ή αλλοίωση της μορφής του. **2...3.** Η εγκατάσταση ή η λειτουργία βιομηχανικής, βιοτεχνικής ή εμπορικής επιχείρησης, η τοποθέτηση τηλεπικοινωνιακών ή άλλων εγκαταστάσεων, η επιχείρηση οποιουδήποτε τεχνικού ή άλλου έργου ή εργασίας, καθώς και η οικοδομική δραστηριότητα πλησίον αρχαίου επιτρέπεται μόνο μετά από έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Η έγκριση χορηγείται εάν η απόσταση από ακίνητο μνημείο ή η σχέση με αυτό είναι τέτοια ώστε να μην κινδυνεύει να επέλθει άμεση ή έμμεση βλάβη αυτού λόγω του χαρακτήρα του έργου ή της επιχείρησης ή της εργασίας. **4.** Για κάθε εργασία, επέμβαση ή αλλαγή χρήσης σε ακίνητα μνημεία, ακόμη και αν δεν επέρχεται κάποια από τις συνέπειες της παραγράφου 1 σε αυτά, απαιτείται έγκριση που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. **5. ...6.** Στις περιπτώσεις που απαιτείται έγκριση

σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, αυτή προηγείται από τις άδειες άλλων αρχών που αφορούν την επιχείρηση ή την εκτέλεση του έργου ή της εργασίας και τα στοιχεία της αναγράφονται με ποινή ακυρότητας στις άδειες αυτές. Η έγκριση χορηγείται μέσα σε τρεις (3) μήνες από την υποβολή της σχετικής αίτησης. 7.....».

Άρθρο 11. «1. Ο κύριος, ο νομέας ή ο κάτοχος ακινήτου μνημείου ή ακινήτου μέσα στο οποίο διατηρείται ακίνητο αρχαίο, οφείλει να συνεργάζεται με την Υπηρεσία και να ακολουθεί τις υποδείξεις της για τη διατήρηση, την ανάδειξη και εν γένει την προστασία του μνημείου. Οφείλει επίσης ..... να ειδοποιεί χωρίς υπαίτια καθυστέρηση την Υπηρεσία για κάθε γεγονός που μπορεί να το θέσει σε κίνδυνο. 2. Ο κύριος ή ο νομέας μνημείου υποχρεούται να μεριμνά για την άμεση εκτέλεση των εργασιών συντήρησης, στερέωσης ή προστασίας ετοιμόρροπου μνημείου χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, με δική του δαπάνη και υπό την εποπτεία και τις υποδείξεις της Υπηρεσίας σύμφωνα και με τις διατάξεις των άρθρων 40 και 41. ...».

Άρθρο 41. «1. Αν ο φέρων οργανισμός ενός μνημείου μεταγενέστερου του 1453 έχει υποστεί επικίνδυνες βλάβες και είναι έτοιμος να καταρρεύσει, συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού πενταμελής επιτροπή αποτελούμενη ... Η επιτροπή ελέγχει την κατάστασή τους και προτείνει μέτρα υπό την προϋπόθεση ότι διαφυλάσσεται η αυθεντικότητα του μνημείου, στα οποία περιλαμβάνονται και οι αναγκαίες εργασίες για την υποστύλωση... 2. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν η επιτροπή κρίνει ότι η διατήρηση του μνημείου είναι, στο σύνολο ή σε τμήμα του αδύνατη, μπορεί να εισηγηθεί βάσει μελέτης τη μερική ή ολική κατεδάφισή του, η οποία αποφασίζεται από τον Υπουργό Πολιτισμού μετά από γνώμη του Συμβουλίου... 4. Στην περίπτωση που κρίνεται αναγκαία η κατεδάφιση του μνημείου σύμφωνα με την παράγραφο 2 και ο ιδιοκτήτης το έχει εσκεμμένα καταστήσει ή το έχει αφήσει να καταστεί ετοιμόρροπο, επιτρέπεται να ανεγερθεί νέα οικοδομή μόνον εφόσον έχει το πολύ τον ίδιο όγκο και ωφέλιμη επιφάνεια με αυτό. Η σχετική οικοδομική άδεια εκδίδεται μετά από γνώμη της επιτροπής της διάταξης της παραγράφου 1...».

Άρθρο 56. « 1. Όποιος καταστρέφει, βλάπτει, ρυπαίνει, καθιστά ανέφικτη ή δυσχερή τη χρήση ή αλλοιώνει τη μορφή μνημείου... τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη

διάταξη. Αν το μνημείο ανήκει στο δράστη επιβάλλεται φυλάκιση μέχρι τριών (3) ετών. **2.** Αν πρόκειται για μνημείο ιδιαίτερα μεγάλης αξίας και η πράξη έγινε στο πλαίσιο οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας ή από πολλούς ενωμένους για την τέλεσή της, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι (10) δέκα ετών.».

Άρθρο 57. «Με φυλάκιση μέχρι δύο (2) ετών τιμωρείται η πράξη του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του προηγούμενου άρθρου 56 αν τελέσθηκε από αμέλεια.».

Άρθρο 66. «1. Όποιος χωρίς την αναγκαία από το νόμο άδεια ή καθ' υπέρβαση αυτής διενεργεί σε μνημείο, σε αρχαιολογικό χώρο, ή σε ιστορικό τόπο, πράξη από αυτές που αναφέρονται στις διατάξεις των άρθρων 10 παρ. 2 -4, 13, 14 και 15 τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών (3) ετών.....».

Άρθρο 73. «1...14. Όπου στον παρόντα νόμο και γενικότερα στη νομοθεσία για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς προβλέπεται: **α)** ότι απαιτείται άδεια ή έγκριση της αρμόδιας υπηρεσίας ή του Υπουργού Πολιτισμού για την εκτέλεση εργασίας ή για τη διενέργεια οποιασδήποτε άλλης πράξης, ή **β)** ότι απαγορεύεται ή επιβάλλεται η διενέργεια εργασιών ή οποιασδήποτε άλλης πράξης είτε εκ του νόμου είτε επειδή αυτό προβλέπεται σε πράξη της Υπηρεσίας ή του Υπουργού Πολιτισμού, ή **γ)** ότι επέρχονται συγκεκριμένες έννομες συνέπειες λόγω της παραβίασης διατάξεων, μπορούν να εκδίδονται προσωρινώς μεν σήματα οριστικώς δε πρωτόκολλα με τα οποία διαπιστώνεται η πλήρωση των προϋποθέσεων από τις οποίες απορρέουν οι έννομες συνέπειες που προβλέπονται από το νόμο ή τις δυνάμει αυτού εκδιδόμενες ατομικές ή κανονιστικές πράξεις, ιδίως η διακοπή εργασιών, η εγκατάσταση εργολάβων ή συνεργείων για τη διενέργεια εργασιών, η επιβολή αποζημίωσης ή τέλους, η αποβολή από ακίνητο, η κατάσχεση κινητού ή ακινήτου μνημείου...».

III. Από την ερμηνεία των ως άνω διατάξεων - αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους - συνάγονται τα ακόλουθα:

α. Με τις προαναφερόμενες συνταγματικές διατάξεις ο συντακτικός νομοθέτης, αναγνωρίζοντας τη σημασία της διαφυλάξεως της πολιτιστικής κληρονομιάς της Χώρας, καθιέρωσε ειδικώς, για πρώτη φορά, αυξημένη προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, ήτοι των μνημείων και λοιπών

στοιχείων που προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα και συνθέτουν την ιστορική, καλλιτεχνική, τεχνολογική και εν γένει πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας. Η προστασία αυτή περιλαμβάνει αφενός μεν τη διατήρηση αναλλοίωτων στο διηνεκές των εν λόγω πολιτιστικών μνημείων και στοιχείων και τη δυνατότητα επιβολής γενικών περιορισμών ή ιδιαίτερων μέτρων για την αποφυγή οποιασδήποτε βλάβης, αλλοιώσεως ή υποβαθμίσεως του περιβάλλοντος αυτά χώρου, αφετέρου δε την υποχρέωση των ιδιοκτητών και νομέων να τα αποκαταστήσουν στην αρχική τους μορφή, όταν έχουν φθαρεί από το χρόνο ή από ανθρώπινες ενέργειες ή άλλα περιστατικά. Οι περιορισμοί αυτοί, που ρυθμίζονται αποκλειστικά από το άρθρο 24 του Συντάγματος, επιτρέπεται να έχουν ευρύτερο περιεχόμενο από τους γενικούς περιορισμούς της ιδιοκτησίας που επιτρέπει το άρθρο 17 του Συντάγματος (**ΣτΕ 3824/2007, 3224/2006, 1712/2002 κ.α.**).

Εξ άλλου, η κατά το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος προσβολή του πολιτιστικού περιβάλλοντος δεν είναι μόνο προληπτική αλλά και κατασταλτική, περιλαμβάνουσα στη δεύτερη περίπτωση και την υποχρέωση άρσεως της προσβολής πολιτιστικού μνημείου και της, κατά το δυνατόν, αποκαταστάσεως της προστατευόμενης μορφής του. Έτσι, η εκ της προσβολής μνημείου δημιουργηθείσα πραγματική κατάσταση ουδέποτε δύναται να αποτελέσει τετελεσμένο γεγονός, έχον κάποια έννομη συνέπεια και μάλιστα αποκλείουσα την αποκατάσταση αυτού, διότι, κατά τα προεκτεθέντα, διαπιστωθείσης της προσβολής, η άρση αυτής είναι επιβεβλημένη, ανεξαρτήτως του χρόνου κατά τον οποίο εχώρησε αυτή, λόγω του προδήλου εν προκειμένω δημοσίου συμφέροντος. Κατά συνέπεια, το τετελεσμένο γεγονός της προσβολής πολιτιστικού μνημείου **δεν** αποτελεί νόμιμο κριτήριο που καθιστά συγγνωστή νομική κατάσταση ερειδόμενη επί της αναγνωρίσεως τούτου (**ΣτΕ 565/2005, 3347/1999**).

β. Η κατά τα άνω συνταγματική προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος οργανώνεται και εξειδικεύεται με τις διατάξεις του Ν.3028/2002. Ειδικότερα, το άρθρο 10 του παραπάνω νόμου, αναφέρεται στις επεμβάσεις επί και πλησίον ακινήτου μνημείου. Επεμβάσεις επί ακινήτου μνημείου, οι οποίες είναι δυνατόν να επιφέρουν με άμεσο ή έμμεσο τρόπο καταστροφή, βλάβη, ρύπανση ή αλλοίωση της μορφής του, είναι απολύτως απαγορευμένες από το νόμο, σε κάθε δε περίπτωση για την

πραγματοποίηση επεμβάσεων σε μνημείο που δεν επιφέρουν τις ανωτέρω συνέπειες και, συνεπώς, δεν εμπίπτουν στην πιο πάνω απαγόρευση, απαιτείται προηγούμενη έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του συμβουλίου. Για τις επεμβάσεις πλησίον μνημείου ισχύει ο κανόνας του επιτρεπτού, αλλά μόνο κατόπιν εγκρίσεως του Υπουργού Πολιτισμού, μετά από γνώμη του συμβουλίου, ειδικά δε για τις οικοδομικές εργασίες η έγκριση χορηγείται εάν η απόσταση από το ακίνητο μνημείο – στην έννοια του οποίου περιλαμβάνεται πλέον ρητώς και το άμεσο περιβάλλον του – ή η σχέση με αυτό είναι τέτοια ώστε να μην κινδυνεύει να επέλθει άμεση ή έμμεση βλάβη σ' αυτό. Περαιτέρω, κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, το Υπουργείο Πολιτισμού, το οποίο είναι αρμόδιο να χορηγεί άδεια για την επιχείρηση έργου πλησίον ακινήτου μνημείου, δύναται και να απαγορεύει κάθε έργο ή δραστηριότητα που μπορεί να βλάψει αμέσως ή εμμέσως, και δη τόσο από άποψη ασφαλείας όσο και από αισθητική άποψη το μνημείο με γνώμονα την εις το διηνεκές διατήρηση και προστασία του και πάντοτε ενόψει αφενός του χαρακτήρα του προστατευτέου μνημείου και αφετέρου του συγκεκριμένου έργου που πρόκειται να επιχειρηθεί (**ΣΤΕ 3824/2007, 3224/2006**). Εξού παρέπεται ότι η παραπάνω άδεια του Υπουργείου Πολιτισμού είναι αυτοτελής και αυθύπαρκτη εν σχέσει με την οικοδομική άδεια και αποτελεί το νόμιμο έρεισμα αυτής (**ΣΤΕ 1323/1995, 3984/1992 κ.α.**) και ότι η μη ύπαρξη ή η ανάκληση της άδειας αυτής (Υπουργείου Πολιτισμού) αποστερεί την οικοδομική άδεια του νομίμου ερείσματός της και ως εκ τούτου η τελευταία αυτή άδεια πρέπει να ανακληθεί υποχρεωτικά.

Επίσης, στο άρθρο 11 του Ν.3028/2002 ρυθμίζονται οι υποχρεώσεις του κυρίου, νομέα ή κατόχου ακινήτου μνημείου ή ακινήτου μέσα στο οποίο διατηρείται ακίνητο αρχαίο, ο οποίος οφείλει, μεταξύ άλλων, να συνεργάζεται με την Υπηρεσία και να ακολουθεί τις υποδείξεις της για τη διατήρηση, την ανάδειξη και εν γένει την προστασία του μνημείου.

γ. Σε περίπτωση που ο κύριος ή ο νομέας παραβιάσει τους όρους με τους οποίους χορηγήθηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού άδεια επιχείρησης έργου πλησίον ακινήτου μνημείου, διατάσσεται με σήμα η άμεση διακοπή των εργασιών και εν συνεχεία ανακαλείται η χορηγηθείσα άδεια. Η ανάκληση της άδειας αυτής έχει ως συνέπεια και την ανάκληση της οικοδομικής άδειας από την αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία.

δ. Περαιτέρω, στα άρθρα 56 και 57 του Ν.3028/2002 προβλέπεται ότι η φθορά (καταστροφή, βλάβη, ρύπανση, αλλοίωση της μορφής κλπ) μνημείου αποτελεί ποινικό αδίκημα, ενώ στο άρθρο 66 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι ποινικό αδίκημα αποτελεί η χωρίς την αναγκαία από το νόμο άδεια ή καθ' υπέρβαση αυτής διενέργεια σε μνημείο, σε αρχαιολογικό χώρο ή σε ιστορικό τόπο πράξεων από αυτές που αναφέρονται, μεταξύ άλλων, και στο άρθρο 10 παρ. 2-4 του Ν. 3028/2002.

ε. Πέραν των κατά τα ανωτέρω κυρώσεων, στο άρθρο 41 του Ν. 3028/2002 ορίζεται ότι σε περίπτωση που, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού μετά από γνώμη του Συμβουλίου, κρίνεται αναγκαία η κατεδάφιση μνημείου μεταγενέστερου του έτους 1453, και ο ιδιοκτήτης το έχει εσκεμμένα καταστήσει ή το έχει αφήσει να καταστεί ετοιμόρροπο, επιτρέπεται να ανεγερθεί νέα οικοδομή μόνο εφόσον έχει το πολύ τον ίδιο όγκο και ωφέλιμη επιφάνεια με αυτό. Η σχετική οικοδομική άδεια εκδίδεται μετά από γνώμη της Επιτροπής της παρ. 1 του ίδιου άρθρου.

στ. Αντίστοιχη ή ανάλογη διάταξη η οποία να αφορά ακίνητα μνημεία που χρονολογούνται έως και το έτος 1453 δεν υπάρχει στο Ν. 3028/2002. Τούτο διότι, τα μνημεία αυτά ανήκουν κατά κυριότητα και νομή στο Δημόσιο και είναι πράγματα εκτός συναλλαγής και ανεπίδεκτα χρησικτησίας. Είναι δυνατό, όμως, να δοθεί από το ΥΠ.ΠΟ. άδεια επιχείρησης έργου εντός ακινήτου, μέσα στο οποίο υπάρχει ακίνητο μνημείο που χρονολογείται μέχρι και το έτος 1453, και ο κύριος ή ο νομέας του μεγαλύτερου ακινήτου να προξενήσει καταστροφή ή βλάβη του μνημείου, παραβιάζοντας τους όρους της χορηγηθείσας άδειας. Στην περίπτωση αυτή, η αρμόδια υπηρεσία του ΥΠ.ΠΟ. οφείλει να εκδώσει αμέσως σήμα διακοπής εργασιών, να υποβάλει μηνυτήρια αναφορά στον Εισαγγελέα και να ανακαλέσει την άδεια επιχείρησης του έργου. Εν συνεχεία, εάν ο παραβιάσας τους όρους της χορηγηθείσας άδειας κύριος ή νομέας του μεγαλύτερου ακινήτου υποβάλει νέα μελέτη για επιχείρηση έργου στο ίδιο σημείο ή σε όμορο σημείο του ίδιου ακινήτου μπορεί να του δοθεί από το ΥΠ.ΠΟ. άδεια επιχείρησης του ίδιου ή μικρότερου έργου με όρους όχι ευνοϊκότερους εκείνων με τους οποίους είχε χορηγηθεί η πρώτη άδεια, εφόσον βεβαίως δεν υπάρχει κατά το άρθρο 10 του Ν. 3028/2002 κίνδυνος άμεσης ή έμμεσης βλάβης μνημείων. Και τούτο διότι, η εκ της προσβολής του μνημείου δημιουργηθείσα κατάσταση ουδέποτε

δύναται να αποτελέσει τετελεσμένο γεγονός, έχον έννομη συνέπεια και δεν επιτρέπει σε καμιά περίπτωση να επωφεληθεί ο υπαίτιος και να περιέλθει σε καλύτερη κατάσταση, ισχυριζόμενος ότι, μετά την καταστροφή του μνημείου, δεν υφίσταται πλέον ζήτημα προστασίας του. Αντίθετη άποψη θα οδηγήσει σε επιβράβευση της παρανομίας και σε εκμηδένιση της, και συνταγματικώς επιβαλλόμενη, προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

IV. Ενόψει των γενομένων δεκτών ως προς την έννοια των προαναφερόμενων διατάξεων και του προεκτεθέντος πραγματικού, στο τεθέν ερώτημα προσήκει, κατά την ομόφωνη γνώμη του παρόντος Τμήματος, η απάντηση ότι στην Π.Α., φερόμενη ως κυρία του ακινήτου, μπορεί να χορηγηθεί από το ΥΠ.ΠΟ., μετά την τήρηση της νόμιμης διαδικασίας, νέα άδεια επιχείρησης ίδιου ή μικρότερου από το πρώτο έργου (ανέγερση οικοδομής) στο ελεύθερο τμήμα του οικοπέδου, δηλαδή σ' αυτό που βρίσκεται δίπλα στο τμήμα εκείνο που υπήρχαν οι αρχαιότητες που καταστράφηκαν, με όρους όχι ευνοϊκότερους εκείνων με τους οποίους είχε χορηγηθεί η πρώτη άδεια, με την προϋπόθεση ότι από το νέο αυτό έργο δεν προκαλείται άμεση ή έμμεση βλάβη σε οποιοδήποτε μνημείο.

Ο Εισηγητής

Καδίας
Αντώνιος Κλαδιάς

Νομικός Σύμβουλος του Κράτους

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 28-11-2009

Ο Πρόεδρος του Τμήματος

Δημήτριος Αναστασόπουλος
Δημήτριος Αναστασόπουλος

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

